

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY MENEJMENTNI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Raxmonov Jamshid Komilovich

“O'ztransgaz” AJ Loyiha ofisi operatsion samaradorlikni oshirish bo'yicha rahbar o'rinbosari

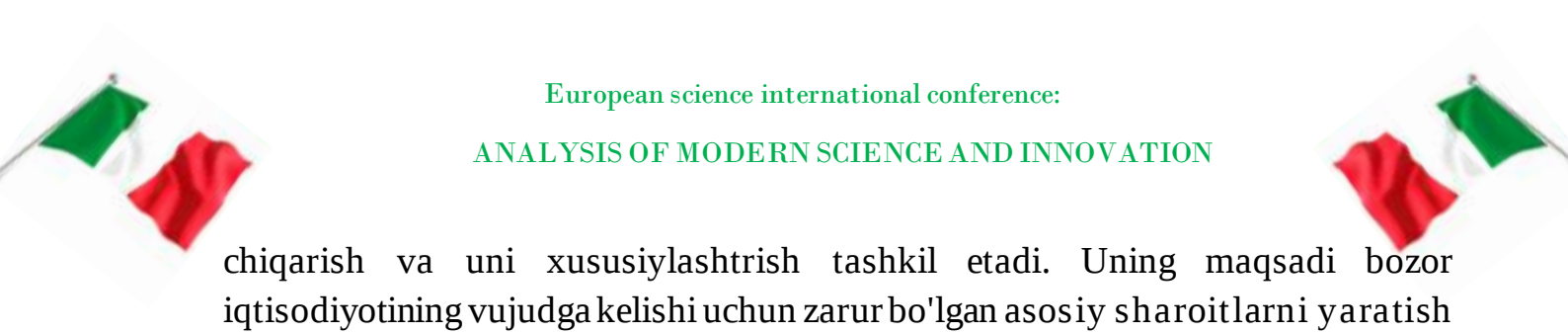
Annotatsiya: Aktsiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy menejmentni tashkil etish uni boshqa xo'jalik tuzilmalaridan ajratib turadigan o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bularga mulkchilik va boshqaruvning bo'linishi, ko'plab aktsiyadorlarning mavjudligi, moliyaviy qarorlarni qabul qilishda shaffoflik va javobgarlik zarurligi kiradi. Bunday kompaniyalarda samarali moliyaviy menejment strategik rejalashtirish, risklarni boshqarish, dividend siyosatini shakllantirish va ichki va tashqi manfaatdor tomonlarning manfaatlarini muvozanatlash uchun optimal kapital tuzilishini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, aktsiyadorlik jamiyatlari tartibga soluvchi standartlarga rioya qilishlari va aniq moliyaviy hisobotlar va boshqaruv amaliyotlari orqali investorlarning ishonchini saqlab qolishlari kerak. Bu xususiyatlar moliyaviy menejmentni o'sish va uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashda murakkab, ammo muhim tarkibiy qismga aylantiradi.

Kalit so'zlar: kapital tuzilishi, korporativ boshqaruv, aktsiyadorlar qiymati, dividend siyosati, moliyaviy shaffoflik, risklarni boshqarish, kapitalni moliyalashtirish, qarzni boshqarish, investitsiya qarorlari, foyda taqsimoti.

KIRISH. O'zbekiston Respublikasida aktsiyadorlik jamiyatlarida samarali boshqarish tizimini tashkil etishda moliyaviy menejmentni takomillashtirish yo'llari, va korporativ boshqaruv standartlarini kiritishda rag'batlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Jumladan, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan tarkibiy o'zgarishlar va yuksak texnologiyalarga asoslangan zamonaviy korxonalarni yanada rivojlantirish dasturidagi vazifalaridan kelib chiqqan holda aktsiyadorlik jamiyatlariga zamonaviy texnologiyalarni keng joriy qilish, investitsiyalarni jalb etish, innovatsion jarayonlarni rivojlantirish korporativ boshqaruv tizimini yanada takomillashtirish zarurligini ko'rsatmoqda.

O'zbekistonda mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning asosiy negizini mulkni davlat tasarrufidan

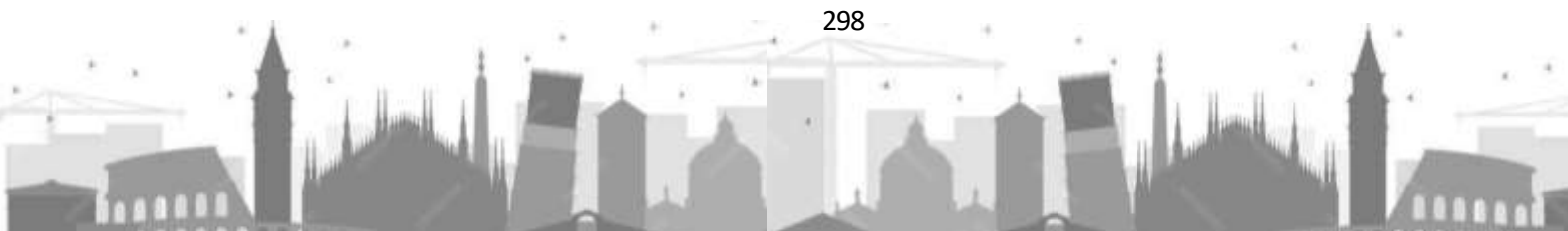

chiqarish va uni xususiylashtrish tashkil etadi. Uning maqsadi bozor iqtisodiyotining vujudga kelishi uchun zarur bo'lgan asosiy sharoitlarni yaratish (xususiy mulk institutini shakillantirish, iqtisodiy va huquqiy bazani hamda ularsiz iqtisodiyotning xususiy sektori faoliyat ko'rsata olmaydigan institutsional tuzilmalarni barpo etishdan iborat. Aksiyadorlik jamiyatlari bugungi kunda mamlakat iqtisodiyotining ko'plab sohalarida yetakchi mavqe'ini egallagani holda, keng tarqalgan, boshqaruv, kuzatuv va ijro organlari orqali korporativ munosabatlarga faol kirishadigan yuridik shaxslar hisoblanadi. Aksiyadorlik jamiyatlari dastlab XVII asrda Evropada dengiz orqali savdo-sotiq sohasida faoliyat yuritgan mulkdorlar o'rtasida tashkil etilgan. Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatiga doir huquqiy normalar ilk bor 1808 yilda Frantsiya savdo kodeksida belgilangan.

Aksiyadorlik jamiyat yuridik shaxsni ta'sis etish yoki qayta tashkil etish (qo'shib yuborish, bo'lish, ajratib chiqarish, o'zgartirish) yo'li bilan tashkil etilishi mumkin. Jamiyatni ta'sis etish to'g'risidagi qaror ta'sis yig'ilishi tomonidan qabul qilinadi. Jamiyat bir muassis tomonidan ta'sis etilgan taqdirda jamiyatni ta'sis etish haqidagi qaror shu muassis tomonidan yakka tartibda qabul qilinadi. Jamiyatning muassislari uni tashkil etish to'g'risida o'zaro ta'sis shartnomasini tuzadilar, shartnomada ularning jamiyatni ta'sis etishga doir birgalikdagi faoliyatni amalga oshirish tartibi, jamiyat ustav fondining (ustav kapitalining) miqdori, muassislarning o'rtasida joylashtirilishi lozim bo'lgan aksiyalarning turlari, ular uchun to'lanadigan haqning miqdori va uni to'lash tartibi, muassislarning jamiyatni tashkil etishga doir huquq va majburiyatlari belgilanadi.

Jamiyatni ta'sis etish, uning ustavini tasdiqlash to'g'risidagi va muassis tomonidan jamiyatning aksiyalari haqini to'lash uchun kiritilayotgan qimmatli qog'ozlarning, o'zga mulkiy huquqlarning yoki pulda ifodalanadigan bahoga ega bo'lgan boshqa huquqlarning pulda ifodalangan bahosini tasdiqlash haqidagi qarorlar muassislarning tomonidan bir ovozdan qabul qilinadi. Chet ellik investorlar ishtirokidagi jamiyatni tashkil etish O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshiriladi.

Agar qonunda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoki O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorida boshqacha qoida belgilanmagan bo'lsa, davlat organlari jamiyatning muassislari (aksiyadorlari) bo'lishi mumkin 3 emas.

Aksiyadorlik jamiyatlarining huquqiy asoslari ularning moliyaviy boshqaruv amaliyotining asoslarini tashkil qiladi. Kompaniyalar kapitalni taqsimlash, aksiyadorlarni himoya qilish va qoidalarga rioya qilish uchun ushbu huquqiy tuzilmalarni tushunishlari kerak.

Aksiyadorlik jamiyatlari mulkdorlarni korporativ zarar yoki majburiyatlardan himoya qiluvchi alohida yuridik shaxslar sifatida faoliyat yuritadi. Ushbu ajratish ro'yxatdan o'tish paytida boshlanadigan muayyan moliyaviy majburiyatlarni yaratadi. Ko'pgina yurisdiksiyalar kompaniyalardan davlat kotibiga yoki shunga o'xshash hukumat idorasiga ta'sis hujjatlarini topshirishlarini talab qiladi. Ushbu asl jarayon kompaniyaning moliyaviy identifikatorini belgilaydi va uning kapital tuzilishi va aksiyadorlar o'rtasidagi munosabatlarni belgilaydi.

Agar qat'iy moliyaviy qoidalarga rioya qilsalar, kompaniyalar korporativ tuzilmadan katta foyda oladi. Cheklangan mas'uliyat asosiy ustunlik sifatida ajralib turadi - aksiyadorlar o'zlari qo'ygan narsadan ko'ra ko'proq yo'qotishlari mumkin emas. Aksiyadorlik jamiyatlari ko'plab aksiyadorlarning mablag'larini birlashtirib, katta miqdorda pul to'plashi mumkin. Ushbu afzalliklar moliyaviy majburiyatlar bilan birga keladi, masalan:

2024-yil 1-yanvardan boshlab korporatsiyalar kompaniyaning egalik ulushlarining 25% yoki undan ko'prog'iga egalik qiluvchi yoki nazorat qiluvchi shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlarni ma'lum qilishi kerak. Bu ochiq korporativ boshqaruvga intilish kuchayib borayotganidan dalolat beradi.

Aksiyadorlik jamiyatlari o'z balanslarini, bank hisobvaraqlarini va buxgalteriya hisobini aksiyadorlardan alohida yuritadilar. Ushbu ajratish muvozanatni yaratadi - aksiyadorlar o'zlarining shaxsiy aktivlarini himoya qiladilar, kompaniyalar esa tartibga soluvchi standartlarga javob beradigan batafsil moliyaviy yozuvlarni saqlashlari kerak.

Ustav va korporativ nizomlar aksiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy qarorlarni qabul qilish uchun asos yaratadi. Ushbu hujjatlarda moliyani kim nazorat qilishi, kapital qanday ishlatilishi va foydani taqsimlash usullari ko'rsatilgan.

1-Jadval. Korporativ boshqaruv modelining qiyosiy xususiyatlari

№	Modellarning xususiyatlari	Ingliz-Amerika modeli	Nemis modeli	Yapon modeli
1.	Ijtimoiy qadriyatlar tizimi	Shaxsiyatparastlik, tanlov erkinligi	Ijtimoiy hamkorlik	Hamkorlik va ishonch
2.	Mehnat jamoasining roli	Passiv	Faol	Faol ishtirokchilik
3.	Moliyalashtirishning asosiy usuli	Fond bozori	Banklar	Banklar
4.	Axborot nomutanosibli	Menejment	Menejment, <<uy>> banki	Bosh bank
5.	Investitsiyalash muddatlari	Qisqa muddatli	Uzoq muddatli	Uzoq muddatli
6.	Kapitalning qiymati	Yuqori	O'rta	Past
7.	Kapital bozori	Yuqori likvidli	Likvidli	Nisbatan likvidli
8.	Asosiy iqtisodiy birlik (yirik biznesda)	Kompaniya	Xolding	Moliya-sanoat guruhi
9.	Menejmentga haq to'lash	Yuqori	O'rta	Past
10.	Aksiyadorlik kapitalining tuzilmasi	Sochilgan	nisbatan jamlangan	Jamlanga

Ta'sis hujjatlarida kompaniya nomi, biznes maqsadi, aktsiya tafsilotlari va direktor ma'lumotlari ko'rsatilgan. Nizom kompaniyaning ichki boshqaruvini, jumladan mansabdor shaxslarning majburiyatlarini, aksiyadorlarning huquqlarini va moliyaviy qarorlarni qabul qilishni belgilaydi. Ushbu hujjatlar byudjetlar, investitsiyalar, dividendlar va boshqa pul masalalari ustidan nazoratni o'rnatish uchun birgalikda ishlaydi.

Moliyaviy kuch kompaniya tuzilmasi orqali pastga tushadi. Aksiyadorlar moliyaviy hisobotlarni tasdiqlash, dividendlar belgilash va auditorlarni tanlash

uchun eng yuqori qaror qabul qiluvchi shaxslar sifatida yig'ilishadi. Direktorlar kengashi moliyaviy strategiya va katta xarajatlar bilan shug'ullanadi, rahbarlar esa kundalik moliyaviy operatsiyalarni boshqaradi.

2015 yilgi Kompaniyalarga o'zgartirishlar kiritish to'g'risidagi qonun minimal to'langan kapital talablarini bekor qildi. Endi kompaniyalar 1000 dollardan boshlashlari mumkin. Ustav kapitaliga bo'lgan talab o'z o'rnida qoladi, bu uning me'yoriy-huquqiy bazada qanchalik muhimligini ko'rsatadi.

Imtiyozli aksiyalar kapital tuzilmasi ierarxiyasida oddiy aksiyalarga qaraganda yuqori o'rinni egallaydi. Ushbu aksiyadorlar tugatish paytida kompaniya aktivlari bo'yicha birinchi daromad oladilar. Shuningdek, ular odatda oddiy aksiyadorlar oldida belgilangan dividend to'lovlarini oladilar. Ushbu o'rnatish ma'lum investorlarga barqarorlikni beradi, shu bilan birga kompaniyalar ovoz berish nazoratidan voz kechmasdan pul to'plashlari mumkin.

Imtiyozli aksiyalar quyidagi moliyaviy xususiyatlarga ega:

- Kumulativ yoki yig'ilmagan bo'lishi mumkin bo'lgan qat'iy dividend stavkalari

- Maxsus holatlar bundan mustasno, ovoz berish huquqi cheklangan yoki yo'q
- Bankrotlik yoki tugatish paytida aktivlar uchun birinchi navbatda
- Muayyan sharoitlarda oddiy aksiyalarga konvertatsiya qilish imkoniyatlari

Oddiy aksiyalar aksariyat aksiyadorlik jamiyatlarida mulkchilik asoslari hisoblanadi. Ushbu aksiyalar dividendlar va tugatishdan tushgan tushumlar bo'yicha ikkinchi o'rinda turishi mumkin, lekin ular odatda aksiyadorlarga kompaniya qarorlarini shakllantirishga imkon beradigan ovoz berish huquqiga ega. Oddiy aksiyadorlar direktorlarni saylashlari va yirik korporativ qarorlar uchun ovoz berishlari mumkin, bu ularni boshqaruvning faol ishtirokchilariga aylantiradi.

Aksiyadorlik jamiyatlari o'zlarining kapital tarkibini oqilona boshqarish va aksiyalarni o'ylab tasniflash orqali eng yaxshi moliyaviy holatni saqlab qolishlari mumkin. Ushbu yondashuv ularga turli manfaatdor tomonlar guruhlarining turli ehtiyojlarini muvozanatlashda yordam beradi.

1-rasm. Kapital tarkibi va aktsiyadorlik kapitalini boshqarish

Byudjet tuzish va moliyaviy rejalashtirish jarayonlari

Aksiyadorlik jamiyatlari moliyaviy rejalashtirishning alohida yondashuvlariga muhtoj. Ushbu yondashuvlar aksiyadorlar nazoratini moslashuvchan operatsiyalar bilan muvozanatlashi kerak. AJlar bir nechta manfaatdor tomonlarga javob berishlari va tartibga soluvchi talablarga javob berishlari kerak bo'lganligi sababli noyob byudjet muammolariga duch kelishadi.

Ko'pgina AJlar endi byudjetlashtirishga yanada dinamik yondashadilar. Ular endi byudjetni yillik vazifa sifatida ko'rmaydilar. Kompaniyalar joriy biznes sharoitlari asosida prognozlarni tuzadilar. Ushbu o'zgarish tashkilotlarga to'g'ri moliyaviy nazoratni saqlab, bozordagi o'zgarishlarga yaxshiroq munosabatda bo'lishga yordam beradi.

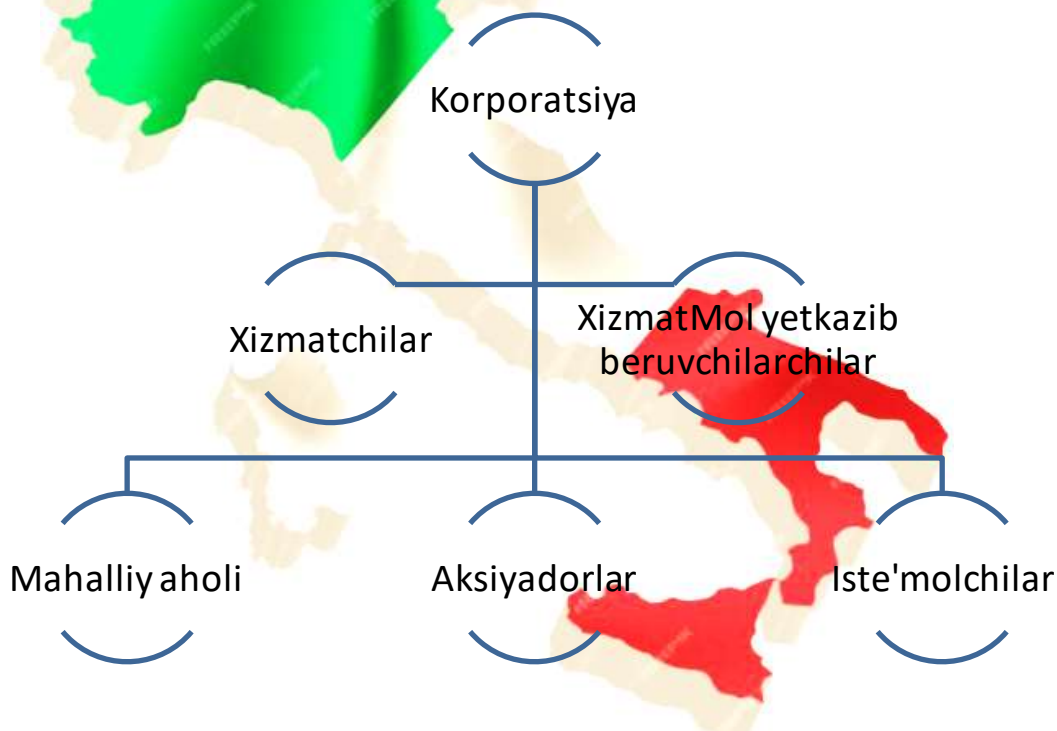
Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aksiyadorlarning soliqqa tortishi korporativ xatti-harakatlarga ta'sir qiladi. Aktsiyadorlar da'vosiga duch kelgan kompaniyalar o'xshash firmalarga nisbatan soliqdan qochish faoliyatini kamaytiradi. Bu ta'sir sudga da'vo qilingan kompaniyalardan tashqarida ham tarqaladi - sanoatdagi boshqa firmalar ham raqobatchilar sud jarayoniga duch kelganidan keyin soliq to'lashdan qochishadi.

OAJ rahbarlari aktsiyadorlarga o'zlarining daromadlari bo'yicha prognozlarini quyidagilar bilan tasdiqlashlari kerak:

- Aniq, mantiqiy batafsil taxminlar
- Sanoat standartlari yoki o'tmishdagi ishlash ko'rsatkichlari
- To'liq xavfni baholash va favqulodda vaziyatlar rejalari

Aksiyadorlik jamiyatlari o'z prognozlarini ham operatsiyalarga, ham strategiyaga mos kelishini ta'minlaydi. Daromad prognozi taxminlari qisqa va uzoq muddatli maqsadlarni shakllantiradi. Bular yollash, marketing, jihozlar, uskunalar va ilmiy-tadqiqot ishlari bo'yicha byudjet qarorlarini qabul qilish bilan yakunlandi.

Kapitalni byudjetlashtirish usullari AJga potentsial investitsiyalarni to'liq baholash uchun tahliliy vositalarni beradi. Ushbu usullarda batafsil moliyaviy tahlil va prognozlash qo'llaniladi. Ular aktsiyadorlarning umidlarini qondirishda eng yaxshi daromadli investitsiyalarni topishga yordam beradi.

Ichki moliyaviy nazorat tizimlari va audit mexanizmlari

Ichki nazorat tizimlari aktsiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy yaxlitlikning qon tomiri vazifasini bajaradi. Ushbu tizimlar aktsiyadorlar manfaatlarini himoya qiladi va to'g'ri moliyaviy hisobotni ta'minlaydi. Ushbu tizimlarning evolyutsiyasi 2000-yillarning boshidan beri korporativ janjallar butun dunyo bo'ylab kuchli boshqaruv talablarini majburlaganidan keyin juda ko'p sodir bo'ldi. 2002 yilda Sarbanes-Okslining o'tishi taftish komissiyalarining muhim nazorat organlariga aylanishiga olib keldi. Bu kengashlar o'zlarining moliyaviy hisobotlari va tavakkalchiliklarni

nazorat qilish mas'uliyatiga e'tiborni qayta tiklashga duch kelgan paytda sodir bo'ldi. Ushbu qo'mitalar o'zlarining dastlabki cheklangan doirasidan o'sdi. Ular hozirda ichki audit funktsiyalari va tashqi audit vazifalarini to'liq nazorat qilish orqali kapital bozorlarida investorlarni himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

Muhim kamchiliklar audit qo'mitalaridan rahbariyatning tuzatish rejalarini tushunish va nazorat qilishni talab qiladi. Tez va samarali tuzatish ustuvor bo'lib qolsa, qo'mitalar tegishli ohangni belgilashlari kerak. Ushbu qo'mitalar boshqaruv va auditorlar o'rtasidagi asosiy aloqa vazifasini bajaradi. Ular samarali moliyaviy monitoringni ta'minlash bilan birga auditor mustaqilligini himoya qilishga yordam beradi.

Vazifalarni ajratish samarali ichki nazoratning asosiy qonidir. Ushbu amaliyot xatolar va noto'g'ri harakatlar xavfini kamaytiradi. Bu til biriktirishga yo'l qo'ymaslik orqali firibgarlikka qarshi kurashda yordam beradi va hech kim butun moliyaviy jarayonni nazorat qilmasligini ta'minlaydi.

Vazifalarni ajratishning asosiy printsiplari o'rtasida ma'lum funktsiyalarni ajratishni talab qiladi:

- Tasdiqlash funktsiyalari
- Buxgalteriya / solishtirish funktsiyalari
- Aktivlarni saqlash funktsiyalari

Ushbu funktsiyalarni to'liq ajrata olmaydigan kichikroq bo'limlar kompensatsiya nazorati faoliyati sifatida batafsil nazorat tekshiruviga muhtoj. Albatta, har qanday operatsiyani kamida ikki kishi ko'rib chiqishi kerak. Bu hech kim boshqa shaxs ishtirokisiz tranzaksiyani boshlashi, tasdiqlashi, qayd etishi va hal qila olmasligini ta'minlaydi.

Vazifalarni to'g'ri taqsimlash asosiy jarayonlar uchun mas'uliyatni taqsimlash orqali firibgarlikning oldini oladi. Bitta misolni nomlash uchun, sotib olish talabi va tasdiqlash alohida vazifalar bo'lishi kerak. Xaridlarni tasdiqlovchi shaxs moliyaviy hisobotlarni to'lamasligi yoki chekni saqlashi kerak emas. Pochtani ochgan va kiruvchi cheklarni yozib olgan shaxs depozit qo'ymasligi kerak.

Naqd pulni boshqarish strategiyasi aktsiyadorlik jamiyatining qanchalik yaxshi ishlashi va moliyaviy barqarorligini saqlab qolishga bevosita ta'sir qiladi. Likvidlikni boshqarishning to'g'ri yondashuvi tashkilotlarga kundalik operatsiyalarni amalga oshirish va qo'shimcha naqd pul daromadlarini maksimal darajada oshirish uchun etarli pul beradi.

Aylanma mablag'lar — joriy aktivlar va joriy majburiyatlar o'rtasidagi farq — aksiyadorlik jamiyatining qisqa muddatli moliyaviy boshqaruvining asosi bo'lib xizmat qiladi. Bu raqam kompaniyaning davom etayotgan operatsiyalarni moliyalashda darhol to'lovlarni qanchalik yaxshi bajara olishini ko'rsatadi. Aylanma mablag'larni boshqarishning asosiy maqsadi rentabellikni pasaytiradigan ortiqcha naqd pulni saqlamasdan kerakli mablag'larga kirishni ta'minlashdir.

Investitsiyalarning daromadliligi (ROI) investitsiyalarning rentabelligini baholashning oddiy usulini taklif qiladi. Formula - $ROI = (\text{sof foyda} / \text{investitsiya qiymati}) \times 100$ - xarajatlar bilan solishtirganda kutilgan daromadni hisoblashga yordam beradi. ROI ning soddaligi barcha investitsiyalardagi rentabellikni o'lchashni foydali qiladi.

Maqsadlari bir-biriga mos kelmaydigan turli bo'limlar moliyaviy uyg'unlikka jiddiy muammo tug'diradi. Aksiyadorlik jamiyatlari aniq strategik maqsadlarsiz operatsion birlikni yaratish qiyin, chunki jamoalar maqsadlarni boshqacha talqin qilishadi.

Yirik tashkilotlarda bo'limlar tashkil etiladi, bunda bo'limlar kompaniya miqyosidagi maqsadlar o'rniga o'z maqsadlariga e'tibor qaratadilar. To'g'ri moliyaviy qarorlar qabul qilishga va taraqqiyot monitoringiga xalaqit beradigan yomon ma'lumotlar tahlili Yangi moliyaviy strategiyalar yoki resurslarni taqsimlash usullariga qarshilik ko'rsatadigan jamoalar.

E'tibor bering, moliyaviy va operatsion guruhlar birgalikda ishlash uchun kuchli aloqaga muhtoj, ammo bu hali ham qiyin. Aktsiyadorlik jamiyatlari bo'yicha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ko'pchilik zarar ko'radi - bitta o'rganilayotgan tarmoqdagi brend do'konlarining 76,5% - chunki boshqaruv tizimlari bo'limlar o'rtasida moliyaviy maqsadlarni muvofiqlashtira olmaydi.

Xulosa

Aksiyadorlik jamiyatlari boshqa biznes tuzilmalaridan ajralib turadigan noyob muammolar va imkoniyatlarga duch kelmoqda. Mulkchilik va nazoratning bo'linishi boshqaruvning maxsus yondashuvlarini talab qiladigan aniq moliyaviy dinamikani keltirib chiqaradi. Ushbu kompaniyalarning huquqiy asoslari cheklangan mas'uliyat va kapitalni jalb qilish usullari kabi afzalliklarni taqdim etadi, ammo ular muhim tartibga soluvchi majburiyatlarni o'z ichiga oladi.

Kompaniyaning moliyaviy moslashuvchanligi va uning aktsiyadorlar bilan munosabatlari kapital tuzilmasi qarorlariga bog'liq. Ustav kapitali va to'langan kapital o'rtasidagi to'g'ri muvozanat, imtiyozli va oddiy aktsiyalar o'rtasidagi tanlov

ushbu jihatlarni shakllantiradi. Byudjetlashtirish jarayonlari manfaatdor tomonlarning nazorati ostida bo'lishi va operatsiyalarning muammosiz ishlashini ta'minlashi kerak.

Zamonaviy texnologiyalar moliyaviy menejment xaritasini o'zgartirdi. ERP tizimlari va biznes razvedka vositalari moliyaviy menejerlarga har qachongidan ham yaxshiroq qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Biroq, texnologiyaning o'zi qisqa muddatli aksiyadorlar ehtiyojlari va atrof-muhitga javobgar biznes amaliyotlari o'rtasidagi ziddiyatni hal qila olmaydi.

Kompaniya mulkdorlari sifatida mulkni joriy boshqarishda bevosita shaxsiy ishtirok etishdan voz kechgan ipvestitsiya va pensiya fondlari, sug'urta kompaniyalari singari yirik samoyadorlar paydo bo'ldi. Shuning uchun professional yollanma boshqaruvchilar kompaniyalarni boshqarishda muhim rol o'ynay boshladi. Bundan tashqari, so'nggi vaqtlarda korporativ mulkdan foydalanish jarayonida mulkdori bo'lmagan, lekin u yoki bu tarzda unga aloqador shaxslar va tashkilotlar (kompaniya xodimlari, xududiy hokimiyat va b.) faol rol o'ynashga urinmoqda.

Moliyaviy menejmentning asosiy mazmuni aksiyadorlik jamiyatining faoliyatga jalb etilgan turli shaxslar mafaatlari muvozanatini o'rnatishdan iborat. Moliyaviy menejmentning murakkab va ziddiyatli tabiatini e'tiborga olib, mamlakatimizda aksiyadorlik jamiyati aksiyadorlari uchun korporativ hamjamiyatining har xil qatnashchilari bilan uning faoliyatini boshqaruvchi turli organlari o'rtasidagi kelishuvlar va ziddiyatlarni hal etish mexanizmini shakllantirish muammosi alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy korporatsiyalarda aksiyadorlar aksiyalarni xarid qilib, mablag'larini korporatsiya ixtiyoriga topshiradigan va ushbu sarmoyadan foydalanish samaradorligi bilan bog'liq xatarni o'z zimmasiga oladigan vaziyat yuzaga keldi. Ayni paytda, aksiyadorlar kompaniya faoliyatini joriy boshqarish vazifalarini hal etishda qatnashmaydilar va tashqi tashkilotlar bilan o'zaro munosabatlarda uni namoyon qilmaydilar. Korporatsiyani joriy boshqarish bo'yicha qarorlarni qabul qilish huquqi aksiyadorlar tomonidan yollanma menejerlarga topshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlar huquqlarini himoyalash to'g'risida O'zbekiston Respublikasining Qonuni. 2016 yil. 26 apr. // O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining axborotnomasi. -2013. -№5-6. -B.64-126.
2. Qimmatli qog'ozlar bozorining faoliyat ko'rsatish mexanizmi to'g'nsida O'zbekiston Respublikasining Qonuni. 2016 yil 25 aprel // O'zbekistonning Yangi qonunlari. Son-13, T.: Adolat, 2016. -B.39.
3. Chet el investitsiyalari to'g'risida O'zbekiston Respublikasining Qonuni // Xalq so'zi, 2018 yil 20 may.
4. Investitsiya faoliyati to'g'risida O'zbekiston Respublikasining Qonuni // Xalq so'zi, 2019 yil 12 yanvar.
5. Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida O'zbekiston Respublikasining Qonuni // Xalq so'zi, 2011 yil 19 sentyabr.
6. Davlat tasarrufidagi korxonalarni aksiyadorlik jamiyatlariga aylantirish va qimmatli qog'ozlar bozorini takomillashtirish to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Fannoni. NaPF-1164. 2015 yil. 1 iyul // Respublikasining axborotnomasi. -2015. -№8. -B.78-85. O'zbekiston
7. Iqtisodiyot real sektori korxonalarining moliyaviy barqarorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. PF-4053-sonli 2018 yil 18 noyabr.
8. Davlat korxonalarini ochiq aksiyadorlik jamiyatlariga aylantirishga oid tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015 yil 15 iyun 221-sonli Qarori // Xalq so'zi. 2015 yil 16 iyun.
9. Aksiyadorlik jamiyatlarini boshqarish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 22 avgust 361-sonli Qaron // Xalq so'zi 2018 yil 25 avgust.